

A GWEITHREDU!

- **MAPIO JAC Y NEIDIWR GAN DDEFNYDDIO APIAU A MAPIAU PAPUR**
- **FFURFLEN GOFRESTRU AR GYFER GWIRFODDOLWYR**
- **FFURFLEN GANIATÂD AR GYFER LLUNIAU**

Mapio a Chofnodi Jac y Neidiwr

Cynnwys:

1. Mapio a Chofnodi- pam fod hyn yn bwysig
2. Canllaw ar gyfer mapio gan ddefnyddio What3Words
3. Esiampl o daflen gofnodi
4. Taflen gofnodi wag

1. Mapio a Chofnodi- pam fod hyn yn bwysig

Mae mapio Jac y Neidiwr yn weithgaredd ymarferol sy'n cynnwys (yn ddiogel) cerdded y priffyrdd a Hawliau Tramwy Cyhoeddus o amgylch eich ardal leol a nodi'r ardaloedd ar fap lle y mae Jac y Neidiwr yn tyfu. Gall y mapio ddigwydd unrhyw bryd, a hynny o ymddangosiad yr eginblanhigion cyntaf (os ydych chi wedi hogi eich sgiliau adnabod) tua mis Ebrill i'r rhew cyntaf yn yr hydref pan fydd y planhigion llawn dwf yn marw.

Mae mapio yn arwain at ddealltwriaeth well o:

- y gwahanol leoliadau lle mae Jac y Neidiwr yn tyfu'n lleol
- pa mor amlwg/helaeth yw Jac y Neidiwr yn eich dalgylch lleol
- o ble mae'r hadau'n debygol o fod wedi dod (ffynhonnell yr hadau) ac o ble mae'n well dechrau eich ymdrechion i reoli'r planhigion
- ble y gallech ei weld yn y dyfodol drwy ystyried y llwybrau ymlediad h.y. ffyrdd, nentydd, llwybrau
- beth allai fod mewn perygl gerllaw os caniateir iddo ledaenu e.e. gwarchodfeydd natur, perllannau, gerddi, a lle y gellid canolbwyntio eich ymdrechion.

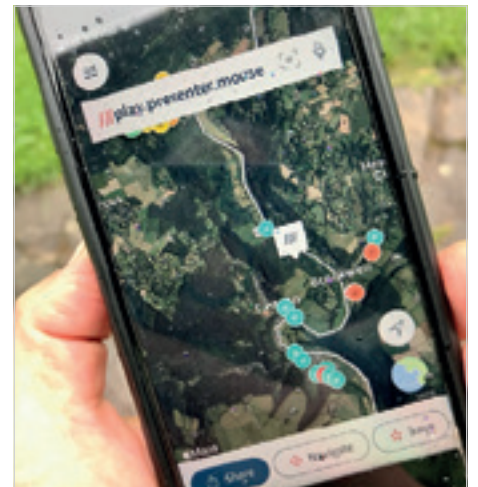

Rydym yn argymhell 2 ddull:

- 1) map papur ac ysgrifbin yr Arolwg Ordnans traddodiadol
- 2) os oes gennych ffôn symudol, rydym yn argymhell defnyddio What3Words, ac rydym wedi darparu canllaw Sut i Gofnodi Jac y Neidiwr gan ddefnyddio canllaw W3W ar y dudalen nesaf.

Mae'r ddogfen hon yn cynnwys taflen gofnodi y gallwch ei hargraffu i fynd â hi gyda chi er mwyn nodi manylion megis dwysedd y planhigion (e.e. ychydig o blanhigion (prin) neu orchudd trwchus (digonedd), arwynebedd garw, unrhyw wybodaeth am berchennog y tir, eich cyfeirnod grid neu'r lleoliad What3Words.

Gyda'r wybodaeth hon gallwch gynllunio eich gweithgareddau rheoli Jac y Neidiwr gan wybod eich bod yn mynd i'r afael â hyn y ffordd fwyaf effeithiol, yn ddelfrydol gan ddechrau yn yr ardal lle y mae'n gwreiddio'n gyntaf a gweithio i lawr y bryn neu i lawr yr afon (gweler Canllaw ymarferol 4-tudalen Pecyn Cymorth)

Mae cofnodi gwybodaeth am Jac y Neidiwr yr un mor bwysig a gall arwain at:

- Cynyddu gwybodaeth ranbarthol a chenedlaethol am ddosbarthiad a maint y broblem Jac y Neidiwr
- Gwybodaeth sy'n galluogi asiantaethau a sefydliadau'r llywodraeth i dargedu cyllid, cydlynu rheolaeth a mynd i'r afael â'r rhywogaeth hon yn strategol.

Mae'n hawdd cyflwyno adroddiadau. Mae gan bob sir neu ranbarth **Ganolfan Cofnodion Amgylcheddol Lleol (CCALL)** - storfeydd ar gyfer symiau enfawr o ddata ecolegol a biolegol - a gallwch naill ai ddanfôn yr adroddiad yn uniongyrchol i'ch CCALL neu rydym yn argymhell defnyddio ap ffôn symudol o'r enw iRecord, sydd yn cael ei ddefnyddio gan bob un CCALL. Mae angen i'ch adroddiad gynnwys llun defnyddiol o Jac y Neidiwr fel y gall ecolegydd ardystiedig ei gymeradwyo.

Cyfeiriad gwe iRecord : <https://irecord.org.uk/>

Canllaw sut i ddefnyddio iRecord: <https://irecord.org.uk/how-do-i>

INNSMapper: <https://innsmapper.org/home>

Y 3 CCALI yn AHNE Dyffryn Gwy yw:

- Canolfan Cofnodion Bioamrywiaeth De Ddwyrain Cymru (SEWBRc): <http://www.sewbrec.org.uk/>
- Canolfan Cofnodion Biolegol Swydd Henfordd (HBRC): <https://hbrc.org.uk/>
- Canolfan ar gyfer Cofnodion Amgylcheddol Swydd Gaerloyw (GCER): <https://www.gcer.co.uk/>

2. Canllaw ar gyfer Mapio gan ddefnyddio what3Words (W3W)

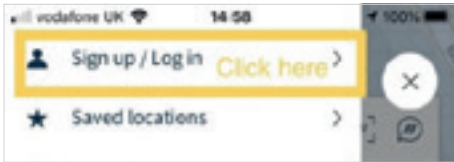
Efallai y byddwch am ddefnyddio W3W i gofnodi ble mae Jac y Neidiwr wedi'i leoli yn eich dalgylch lleol, gan fod W3W yn ei gwneud hi'n hawdd dod o hyd i leoliadau manwl gywir, eu rhannu a'u cadw (3 metr x 3 metr sgwâr).

Cam 1.

Lawrlwythwch yr ap:

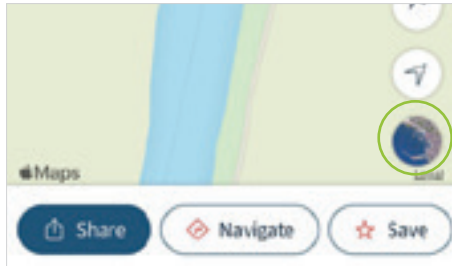
Lawrlwythwch yr ap 'what3words' yr rhad ac am ddim o'r siop Ap (ar gyfer ffonau Apple) neu Google Play (ar gyfer ffonau Android).

Cam 2.

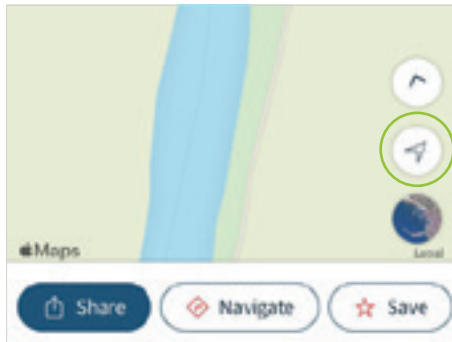
Cofrestru:

Ar ôl ei lawrlwytho, agorwch yr ap 'what3words' a chliciwch ar yr eicon gyda 3 llinell lorweddol yn y gornel chwith uchaf, a chliciwch ar yr opsiwn cyntaf i 'Sign up'. Crëwch gyfrif gyda chyfeiriad e-bost a chyfrinair. Efallai y byddwch am greu cyfrifon unigol a rhannu eich cofnodion â'ch gilydd, neu greu cyfrif grŵp y gellir mewngofnodi sawl aelod ar yr un pryd. Fel hyn, mae pawb yn gallu gweld mewn amser real lle mae pwyntiau W3W wedi'u cofnodi ar y map, sy'n osgoi dyblygu cofnodion.

Cam 3.

Arddangos map: Unwaith y byddwch wedi mewngofnodi, bydd yr ap yn mynd â chi i fap. Cliciwch ar y llun lloeren cylch o eicon map yn y gornel dde isaf i weld golygfa lloeren o'r map.

Cam 4.

Eich lleoliad:

Er mwyn nodi'r lleoliad lle'r ydych chi'n sefyll, cliciwch yr eicon saeth cwmpawd yng nghornel dde isaf y sgrin. Sylwch ar y tri gair sy'n ymddangos yn y blwch gwyn ar frig y sgrin. Os cerddwch ychydig fetrau o'r man lle'r oeddech yn sefyll yn wreiddiol a phwyso eicon saeth y cwmpawd eto, sylwch sut bydd y 3 gair yn newid. Mae'r tri gair hyn yn gyfuniad unigryw o eiriau ar gyfer yr ardal 3m² lle'r ydych chi'n sefyll.

Cam 5.

Darganfod what3words o'ch cwmpas: Gallwch hefyd ddod o hyd i leoliadau W3W trwy archwilio'r map a chlicio ar ardaloedd gwahanol.

Er enghraifft, os ydych yn sefyll ar lan afon a bod planhigion Jac y Neidiwr yr ochr arall i'r afon yr ydych am gofnodi eu lleoliad, gallwch glicio ar y lleoliad hwnnw ar y map a bydd yn rhoi'r W3W i chi ar gyfer hynny. Nid oes angen i chi sefyll yn y lleoliad hwnnw i ddarganfod y cyfuniad unigryw o 3 gair ar gyfer yr ardal lle rydych am recordio Jac y Neidiwr.

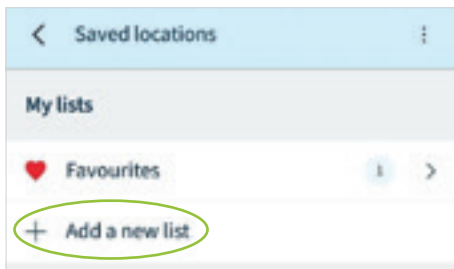

Cam 6.

Cefnogi'r cyfuniad W3W: Unwaith eich bod wedi rhoi cynnig ar yr ap ac wedi edrych ar leoliadau gwahanol ar y map, mae modd i chi gofnodi Jac y Neidiwr mewn dwy ffordd:

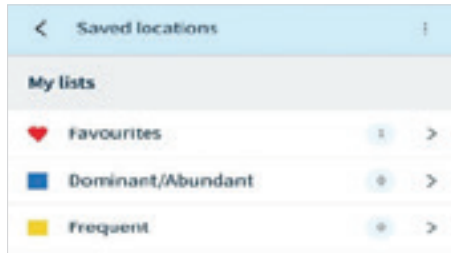
a) Recordio Jac y Neidiwr ar ffurflen bapur (gweler 'Ffurflen Mapio Jac y Neidiwr' yn y pecyn cymorth)

1. Ysgrifennwch eich lleoliad (bras) ar y ffurflen mapio Jac y Neidiwr
2. Darganfyddwch y cyfuniad 3 gair unigryw ar gyfer yr ardal lle'r ydych chi am recordio'r Jac y Neidiwr.
3. Ysgrifennwch y cyfuniad unigryw hwn o 3 gair ar y ffurflen mapio Jac y Neidiwr yn y golofn 'what3words address' a neilltuwyd.
4. Amcangyfrifwch pa mor helaeth yw Jac y Neidiwr yn y sgwâr grid 3m2 rydych chi'n ei gofnodi, gan ddefnyddio'r categorïau a bennwyd ymlaen llaw ar y ffurflen mapio Jac y Neidiwr: **Dominyddol/Toreithiog**, **Aml** ac **Achlysurol/Prin**.
5. Rhewch ddisgrifiad o'r safle ac unrhyw fanylion am bperchennog y tir (os ydych yn gwybod pwy ydynt) ar y ffurflen.
6. Ailadroddwch gamau 1-4 ar gyfer pob un o'r sgwariau what3word yn eich ardal y mae Jac y Neidiwr yn ei orchuddio.
7. Symudwch ymlaen i chwilio am eich lleoliad Jac y Neidiwr nesaf

b) Cofnodi Jac y Neidiwr ar yr ap W3W

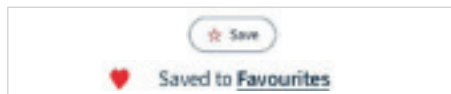
1. Cliciwch ar yr eicon gyda 3 llinell lorweddol ar y gornel chwith uchaf, a cliciwch ar yr ail opsiwn i fynd i mewn i 'Saved locations'. O dan y ffolder ffefrynnau, cliciwch ar 'Add new list' i greu rhestrau ar gyfer eich cofnodion.

2. Crëwch rhestrau gwahanol i helpu i gategoreiddio eich cofnodion. Awgrymwch eich bod yn creu categorïau, e.e. Rhestr **Dominyddol/Doeth**, Rhestr **Aml** a Rhestr **Achlysurol/Prin**.

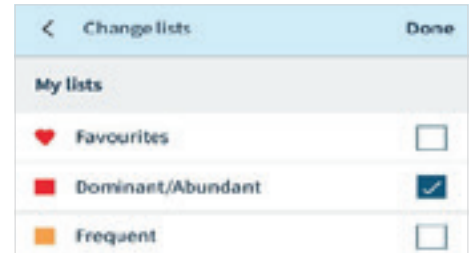
3. Unwaith y byddwch wedi creu eich rhestrau, gallwch ddefnyddio cod lliw drwy fynd i mewn i'r rhestr a chlicio ar ddefnyddio yr eicon sgwâr lliw yn y gornel dde uchaf. Yna gallwch ddewis lliw ar gyfer pob un o'ch rhestrau.
4. Dewch o hyd i'r cyfuniad 3 gair unigryw ar gyfer yr ardal lle'r ydych chi am gofnodi Jac y Neidiwr naill ai gan ddefnyddio Cam 4 neu Gam 5 fel sydd i'w weld uchod.

5. Pan ddewisir yr ardal gywir ar sgrin y map, cliciwch ar y botwm 'Save' yng nghornel dde isaf y sgrin. Bydd hyn yn cadw'r lleoliad yn awtomatig i restr o'r enw 'Favourites'

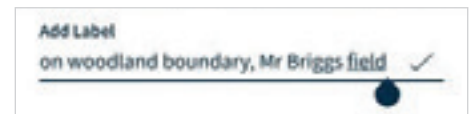
6. Cliciwch 'Change'. Bydd hyn yn mynd â chi i sgrin ddewislen gyda'ch rhestrau arno.

7. Dad-ddewiswch y rhestr ffefrynnau a dewiswch y rhestr yr hoffech gadw eich cofnod ynddi, yn seiliedig ar ba mor helaeth yw Jac y Neidiwr e.e. **Dominyddol/Toreithiog**, **Aml**, neu **Achlysurol/Prin**.

8. Yna gallwch ychwanegu disgrifiad ar gyfer eich cofnod drwy glicio ar 'add label'. Efallai yr hoffech gynnwys gwybodaeth fel:

- a. Disgrifiad o'r lleoliad e.e. *ar ffin coetir*
 - b. Gwybodaeth am berchennog y tir (os ydych yn gwybod pwy ydyn nhw) e.e. *cae Mr Briggs*
9. Repeat steps 4-8 for all of the W3W squares in your location that you think the balsam covers.

10. Symudwch ymlaen i chwilio am eich lleoliad Jac y Neidiwr nesaf.

Os oes unrhyw gwestiynau gennych neu'ch bod angen help yn defnyddio'r apiau neu Ffurflen Mapio ar gyfer Jac y Neidiwr, yna ewch i'r dudalen 'Cysylltwch Gyda Ni' ar wefan AHNE Dyffryn Gwy: www.wyevalleyaonb.org.uk/contact-us

Defnyddiwch y ffurflen hon gyda'r canllaw W3W.

GRŴP:	The Brilliant Balsam Bashers	LLEOLIAD/AU:	Llawdgo - Catbrook
DYDDIAD:	2ail Mai 2023	ENW/AUR SYRFÉWR:	John F & Mary S
PWYNT DECHRAU: (Cyf. Grid neu what3words):	bubbles.swayed.brush	PWYNT GORFFEN: (Cyf. Grid neu what3words):	stood.umbrella.icon

LLEOLIAD	CYFEIRIAD What3words	PA MOR HELAETH YW JAC Y NEIDIWR?			DISGRIFIAD O'R SAFLÉ	MANYLION Y TIRFEDDIANNWR
		Dominyddol/Toreithiog	Aml	Anam/I/Prin		
Cae islaw Green Farm – rhan uchaf y dalgylch	roses.moving.statue	✓			Ar ffin y coetir	Cae Mr Briggs
Cae islaw Green Farm – rhan uchaf y dalgylch	bizarre.green.hopper		✓		Ar ffin y coetir	Cae Mr Briggs
Cae islaw Green Farm – rhan uchaf y dalgylch	believe.velvet.swim			✓	Ar ffin y coetir	Cae Mr Briggs
Ar ochr y ffordd Narrow Lane – ger Fferm Jones	jogging.squash.muscle		✓		Ar ochr y ffordd, yn tyfu ar hyd y ffos draenio	Awdurdod Prifffyrdd Sir Fynwy
Coetir drws nesaf i Fferm Jones	push.monkey.buzzing	✓			Darn mawr ar ochr y coetir, yn ymledu i mewn i'r coetir	Coetir Cyfoeth Naturiol Gymru
Coetir drws nesaf i Fferm Jones	understand.pop.toast	✓			Darn mawr ar ochr y coetir, yn ymledu i mewn i'r coetir	Coetir Cyfoeth Naturiol Gymru

Ffurflen ar gyfer Mapio Jac y Neidiwr

Defnyddiwch y ffurflen hon gyda'r canllaw W3W.

GRŴP:		LLEOLIAD/AU:	
DYDDIAD:		ENW/AU'R SYRFÉWR:	
PWYNT DECHRAU: (Cyf. Grid neu what3words):		PWYNT GORFFEN: (Cyf. Grid neu what3words):	

LLEOLIAD	CYFEIRIAD What3words	PA MOR HELAETH YW JAC Y NEIDIWR?			DISGRIFIAD O'R SAFLE	MANYLION Y TIRFEDDIANNWR
		Dominyddol/Toreithiog	Aml	Anamll/Prin		

Taflen Gofrestru ar gyfer Gwirfoddolwyr

Ar gyfer Grwpiau Gweithredu Lleol

YSWIRIANT AR GYFER GWIRFODDOLWYR

Mae'r sefyllfa o ran yswiriant ar gyfer ein gwirfoddolwyr fel a ganlyn

Drwy ddarparu eich manylion isod, rydych yn dynodi eich bod wedi darllen yr uchod ac yn derbyn yr amodau a'r cynigion yswiriant fel sydd wedi eu hamlinellu ar gyfer gwirfoddolwyr. Byddwn yn cadw eich manylion cyswllt am bythefnos ar ôl y digwyddiad ac ni fyddant byth yn cael eu rhannu gyda thrydydd parti.

ENW	RHIF FFÔN AC E-BOST	PERTHYNAS AGOSAF A MANYLION CYSWLLT RHAG OFN BOD ARGYFWNG

Ffurflen Ganiatâd ar gyfer Lluniau

Ar gyfer Grwpiau Gweithredu Lleol

Fel grŵp gweithredu lleol, byddwn yn creu deunydd hyrwyddo er mwyn hysbysu pobl o'n gweithgareddau a'r digwyddiadau ac er mwyn recriwtio mwy o wirfoddolwyr. O dro i dro, rydym yn tynnu lluniau (rhai sy'n symud a rhai llonydd) o wrthrychau ac astudiaethau achos sydd yn medru cynnwys y delweddau yma a data personol (fel enw, diddordebau a chyraeddiadau) er mwyn gwella ac amlygu ein deunyddiau.

Drwy gwblhau'r ffurflen, byddwch yn rhoi caniatâd llawn i ni ddefnyddio'r wybodaeth hon ac unrhyw wybodaeth bersonol yr ydych yn rhannu gyda ni, a hynny er mwyn eu cynnwys yn ein deunyddiau i hyrwyddo a hysbysebu ein hamcanion. Mae hyn yn medru cynnwys y cyfryngau cymdeithasol, deunyddiau arddangos ac unrhyw gyfryngau eraill yr ydym yn eu defnyddio yn y dyfodol. Ni fydd y delweddau yn cael eu defnyddio at unrhyw ddibenion eraill.

Diolch i chi am eich help

EICH MANYLION

ENW CYNTAF: ENW'R TEULU:

CYFEIRIAD:

..... COD POST:

FFÔN:

CYFEIRIAD E-BOST:

Nodwch os gwelwch yn dda os oes ffyrdd lle NAD ydych am i ni ddefnyddio llun(iau) ohonoch:

.....

.....

.....

.....

.....

LLOFNOD: DYDDIAD:

DATGANIAD DIOGELU DATA

Ac eithrio'r ffordd sydd wedi ei fanylu uchod, bydd y wybodaeth yr ydych yn rhoi i ni yma ond yn cael ei defnyddio er mwyn cysylltu gyda chi am y llun(iau) yma. Ni fyddwn yn rhannu'r manylion ar y ffurflen hon gydag unrhyw fudiad arall heb eich caniatâd.

AT DDEFNYDD MEWNOL YN UNIG			
ENW'R DIGWYDDIAD			
LLEOLIAD Y DIGWYDDIAD		DYDDIAD	
CYFEIRNOD(AU) Y LLUN			
ENW CYSWLLT		RHIF FFÔN CYSWLLT	

JAC Y NEIDIWR

Impatiens Glandulifera

Photos courtesy of GB Non-Native Species Secretariat (NNS)

RHYBUDD: Mae'r planhigyn pla yma'n ffrwydro!

Mae Jac y Neidiwr yn llachar ac yn cuddio cyfrinach dywyll. Ymhlith y blodau pinc, mae hadau yn datblygu sydd yn ffrwydro pan fyddant yn aeddfed, yn saethu hadau hyd at 7 metr ym mhob un cyfeiriad. Mae hyn yn caniatáu'r planhigyn yma i ymledu a dominyddu ardaloedd newydd yn gyflym iawn. Jac y Neidiwr yw'r planhigyn blynyddol talaf yn y DU. Mae'n taflu cysgod dros blanhigion cynhenid ac yn dominyddu ardaloedd, gan greu unllystyfiant. Mae hyn yn newyddion drwg ar gyfer trychfilod a bywyd gwylt sydd angen planhigion cynhenid er mwyn goroesi, ac yn y gaeaf, mae Jac y Neidiwr yn marw nôl gan adael llawer o dir heb lystyfiant, ac mae'r tir wedyn yn erydu'n hawdd. Mae'n cael ei alw'n blanhigyn goresgynnol am reswm da ac mae'n anghyfreithlon i ganiatáu'r planhigyn i ledaenu.

Helpwch ni ymladd nôl!

Sut ydych yn medru helpu...

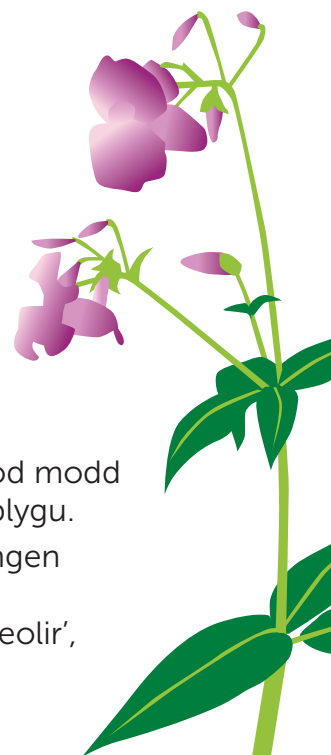
- Os oes camera gennych, tynnwch lun o'r cyfarwyddiadau yma

- Ewch ati i ddechrau tynnu:

- Ble?

.....
.....
.....

- **Pryd?** Cyn bod yr hadau yn aeddfedu, rhwng Mai a chanol Mehefin, er bod modd tynnu'r planhigyn yn hwyrach yn y flwyddyn os nad yw'r hadau wedi datblygu.
- **Sut?** Daliwch ran isaf y coesyn a thynnwch y goes o'r ddaear - nid oes angen tynnu rhyw lawer! Torrwch y goes rhwng y gwreiddiau a'r nod gwaelod. Gadewch y planhigyn yn gorwedd ar y tir ger llwybr – mae'n 'wastraff a reolir', ac felly ni ddylid ei symud o'r safle. Byddwch yn ofalus rhag ofn eich bod yn atal, unrhyw lwybr, cwlfer neu gwrs dŵr.
- **Mae Biondiogelwch yn Bwysig:**
 - Dylech osgoi'r planhigyn pan fydd yr hadau yn ffrwydro.
 - Cadwch at y llwybrau cerdded er mwyn atal yr hadau yn ymledu drwy'ch esgidiau
 - Os yn cerdded o ardal sy'n cynnwys Jac y Neidiwr i ardal arall, gwiriwch o dan eich esgidiau er mwyn atal unrhyw hadau rhag ymledu!

Am fwy o wybodaeth

